

INSTITUTIONEN FÖR FILOSOFI,
LINGVISTIK OCH VETENSKAPSTEORI

ÄR DET NÅGON HÄR SOM ÄR ICKEBINÄR?

En samtalsanalys av normöverskridande
könsbenämningar bland unga feminister

Emelie Engström

Uppsats:	15 hp
Kurs:	Lingvistik fördjupningskurs
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Ht/2015
Handledare:	Cajsa Ottesjö
Examinator:	Sally Boyd

Abstract

Uppsats:	15 hp
Kurs:	Lingvistik fördjupningskurs
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Ht/2015
Handledare:	Cajsa Ottjesjö
Examinator:	Sally Boyd
Nyckelord:	Samtalsanalys, könsbenämningar, feminism, ickebinär, fjärdevågsfeminism, Bergströmskafeministerna

Purpose: To examine the ways in which a group of feminists use words that describe gender identities outside society's norms, such as *ickebinär* (non-binary) or *transkvinna* (trans woman). Another purpose was to look into whether or not these feminists are a part of the alleged *fourth wave of feminism*, and if this would show through their choice of words.

Method and material: The method used in this essay is conversation analysis (CA) inspired by Jennifer Coates, and feminist CA by Celia Kitzinger. The material on which the analysis is done was collected in September and October 2015. It consists of the recordings of two meetings and one group discussion with *Bergströmskafeministerna*, a feminist student club at a high school in Sweden. The recordings were transcribed using CLAN software.

Result: The analysis showed that the informants had four different types of uses for the word *ickebinär*: norm-breaking gender specific function (used when the person referred to is neither male nor female), unknown gender (used when the speaker is unaware of the sex of the person referred to), gender neutral function (used instead of "he/she" etc.) and meta function (used when the word itself is discussed).
The group members never defined themselves as *fourth wave*. Nevertheless they discussed issues associated with the fourth wave such as intersectionality, the usage of social media, and deconstruction of sexual identities as binary.

Innehållsförteckning

Inledning.....	1
Syfte och frågeställning.....	2
Hypotes.....	2
Bakgrund.....	3
Tidigare forskning.....	4
Termer.....	5
Material och metod.....	7
Att göra samtalsanalys.....	7
Bergströmskafeministerna.....	8
Insamling av material.....	8
De olika inspelningstillfällena.....	9
Möte 1.....	9
Möte 2.....	10
Gruppdiskussion.....	11
Bearbetning av data.....	11
Analys.....	13
Förekomster av ickebinär.....	13
Är toaletterna ickebinära eller könsneutrala?.....	13
Är det någon här som är ickebinär?.....	18
Män, kvinnor och ickebinära.....	20
Kvinnor, transpersoner eller ickemän?.....	21
Gudrun är ”mer kvinnokamp”.....	25
Utvidgade diskussioner kring ordval.....	27
Resultat – språkliga funktioner hos normöverskridande könsbenämningar.....	29
Diskussion.....	31
Referenslista.....	34
Bilaga 1, Transkriptionstecken.....	36

Inledning

Hen är ett ord som minst sagt varit på tapeten i Sverige under 2010-talet. Det könsneutrala pronomenet som till en början främst användes inom queervärlden fick spridning även i övriga samhället och skapade debatter i tidningar, på internetforum och i fikarum. Trots de många mothuggen blev ordet slutligen så etablerat att det 2015 kom med i den fjortonde upplagan av Svenska Akademiens Ordlista.

Men *hen* lär knappast vara det sista ordet att agitera språkdebatter om genus och kön. I dagens feministiska diskussioner är ämnet pronomen fortfarande hett och handlar inte sällan om rätten att få definiera sin egen könsidentitet. Att en person född med livmoder automatiskt är en kvinna med pronomenet *hon* är inte en självklarhet. Personen kan vara exempelvis en *hon*, en *han*, *hen*, *den*, eller *han* ibland och *hen* resten av tiden. Könsidentiteten förhåller sig inte nödvändigtvis till de två färdiggjutna formerna *kvinna* och *man*, därför räcker dessa två ord inte till för att beskriva den uppsjö av identiteter som människor befinner sig i.

I feministiska rum är det inte ovanligt att stöta på ord som *ickebinär*, *genderqueer*, *transperson*, *cisman* eller *genderfluid*. Några av termerna tycks ha fastare ramar och medlemmarna är överens om hur orden ska användas – exempelvis *cisperson* står till och med på Nyordslistan från 2014. Andra begrepp har vagare ramar och kan skapa osäkerhet hos den som inte är helt viss om att den använder termen ”rätt”. Försöker man slänga sig med begreppet *genderqueer* utan att själv vara det kan man irritera den med bättre koll, och säger man *hon* till någon som är *hen* är risken att trampa hen på tårna stor.

Den feministiska debatten har på senare tid präglats av vikten av att prata ”rätt” och oron för att prata ”fel”. I bloggen Genusfolket på den Aftonbladetägda nyhetssidan Politism kunde man i augusti 2013 bland annat läsa en artikel om det så kallade *god ton-argumentet*, en företeelse där en hierarkiskt överlägsen person vänder en debatt från att handla om förtryck till etikettsfrågor (Gustafsson, 2013, 25 augusti). Det kan exempelvis uppstå när en transperson påpekar det kränkande i att inte ha blivit benämnd med rätt pronomen, och personen som begått misstaget inte genast rättar sig utan istället pratar om att det är viktigt att lägga fram argumenten med *god ton*. Att ordval är viktigt gör sig konstant påmint i de feministiska diskussionerna.

Syfte och frågeställning

Uppsatsens syfte är att undersöka hur några medlemmar ur dagens feminism går tillväga när de använder de könsbeskrivande ord vars definition fortfarande är under förhandling. Hur ser det ut när ett ord som *ickebinär* används? Vilka funktioner fyller orden? Vilka problem kan användaren stöta på? Kan man uttrycka sig ”fel”? Hur bemöts i sådana fall ett ordvalsmässigt ”misstag” – kommer de andra medlemmarna att konfrontera personen? Hur gör man för att försäkra sig om att man använder orden på ett sätt som kommer att godkännas av de andra deltagarna?

Undersökningen sker med andra ord *inom* feminismen. Vad som studeras är hur samtalen kan se ut i ett feministiskt rum, och inte hur ämnena och begreppen förstås och bemöts av samhället utanför diskursen. Den intrafeministiska undersökningen har gjorts genom inspelning och samtal med en feministisk studentförening på ett gymnasium.

Ytterligare ett syfte med uppsatsen är att undersöka huruvida den studerade gruppen – Bergströmskafeministerna – kan sägas utgöra en del av feminismens *fjärde våg* (se bakgrund nedan) och hur detta i sådana fall kan manifesteras i deltagarnas språk och ordval.

Hypotes

Till att börja med förväntade jag mig att hitta många exempel på ord för könsbenämningar som inte hör till de konventionella *kvinna* och *man* eller *tjej* och *kille*, och som inte används i någon större utsträckning utanför de feministiska diskussionerna. Yttermera förväntade jag mig stöta på komplikationer och omförhandlingar deltagarna emellan när ett ord används på ett för gruppen avvikande sätt. Vad som ger upphov till sådana förhandlingar skulle kunna vara just att flera av orden ännu inte etablerats i övriga samhället, tillsammans med det faktum att definitionerna är flytande och öppna för tolkning.

Då undersökningen utförs med samtalsanalytiska metoder (vilka bland annat innefattar *det förutsättningslösa sökandet*, se metodavsnittet) har jag inte på förhand närmast mig inspelningarna med en helt färdig hypotes – då samtalet inte är styrt har jag inte med säkerhet kunnat veta vilka begrepp som skulle tas upp. Hypotesen har därför fått utformas efterhand, även om jag kunnat göra kvalificerade gissningar som de ovan.

Bakgrund

Den här uppsatsen undersöker terminologi inom dagens feminism. Det kan därför först vara bra att reda ut någorlunda vad dagens feminism kan tänkas vara.

Det brukar pratas om (den västerländska) feminismens *vågor*, där den första vågen främst kännetecknas av kampen för kvinnlig rösträtt. Den andra vågens feminism, med startskott i Simone de Beauvoirs *Det andra könet* från 1949, var en reaktion på vad som hänt med kvinnans position efter andra världskriget – hon hade nu fått återgå till rollen som hemmafru sedan mannen återvänt hem och tagit tillbaka sitt jobb. Under 1960- och 70-talet handlade kampen till stor del om aborträtt, ekonomisk jämlikhet och tillgång till preventivmedel. Den tredje vågens feminism startade på 1990-talet och är bland annat centrerat runt begrepp som *intersektionalitet*, *queer* och *postmodernism*.

Vissa menar att dagens feminism snarast är en fortsättning på den tredje vågen, eller att vi över huvud taget inte bör prata om feminism som indelad i vågor (se ex. Pollitt, 2009). Det finns också de som menar att vi har att göra med en *fjärde* våg av feminism. Denna fjärde våg skulle utgöras av unga människor som vidareutvecklar 90-talets diskussioner om intersektionalitet och dekonstruktion av kön, och som till stor del gör detta på olika internetbaserade plattformar som Twitter, Tumblr och i bloggar (Rampton, 2008; Munro, 2013; Cochrane, 2013).

Att denna *fjärdevågsfeminism* skulle vara en viktig definition åtminstone för gruppen själva gör sig tydligt när man söker information om den. På bloggplattformen Tumblr finns en uppsjö användare som ringar in sig själva som *fourth wave feminists*, och på fotosidan Instagram finns konton som närmast liknar diskussionsforum med administratörer som verkar för att hålla debatten uppdaterad och modern i enlighet med fjärde vågens intersektionella analys. Jennifer Baumgardner, en av frontpersonerna i den amerikanska tredje vågens feminism, säger till exempel att ”*Personally, I believe that the Fourth Wave exists because it says that it exists. I believe the Fourth Wave matters, because I remember how sure I was that my generation mattered*” (Baumgardner, 2011). Det är i denna kontext som min undersökning äger rum – i en pågående feministisk rörelse där begreppen är under förhandling och där mycket av det som diskuteras även behandlas i parallella debatter på internet.

Tidigare forskning

Samtalsanalysen har fått kritik för att inte vara förenlig med feministisk analys då den sistnämnda kräver strukturella slutsatser som samtalsanalysen förbiser i sitt minutiösa studerande av vardagligt tal. Billig (refererad i Kitzinger, 2000) menade att en samtalsanalytiker till följd av detta skulle vara så fokuserad på turtagningar att den hade missat själva våldshandlingen i en analys av talet kring en våldtäkt. Kitzinger svarade på denna kritik i sin artikel *Doing Feminist Conversation Analysis* (ibid) och belyste nyttan av att faktiskt göra feministisk samtalsanalys (hädanefter förkortat CA). Hon pekade på att samtalsanalysens studium av vardagliga konversationer *kan vara* feministiskt, precis i enlighet med andravågsfeminismens slagord ”*det personliga är politiskt*” (Hanisch, 1969). Kitzinger fortsätter med att förklara att CA framförallt är förenligt med queer- och postmodern teori, men mindre med essentialistisk feminism (även kallad särartsfeminism) då denna utgår från att ”manlighet” och ”kvinnlighet” är biologiskt betingade snarare än socialt konstruerade.

Annan relevant forskning för uppsatsen är Coates', bland annat i verket *Women Talk* (1996) i vilken hon redogör för funktionerna bakom samtal kvinnliga vänner emellan. Även Bucholtz (1997) artikel om s.k. *nerd girls* på en amerikansk high school har varit en tidig inspirationskälla till uppsatsens tillkommande. Artikeln behandlar bland annat hyperkorrekt tal, något som förekommer ett par gånger även i mitt material.

Ledin och Lyngfelt (2013) har gjort en korpusbaserad redogörelse för hur ordet *hen* kan beskrivas utifrån fem språkliga funktioner: *könsöverskridande hen*, *anonymiserande hen*, *okänt kön*, *indefinit hen* samt *generiskt hen*. Denna klassificering har till viss del inspirerat de funktioner jag kommer att presentera för *ickebinär*, men med modifikationer som närmare kommer att förklaras i den avslutande resultatdelen.

För vägledning kring inspelning av material, bearbetning av data och tillvägagångssätt vid datasession har Ottensjö (2015) använts.

Termer

Flera av termerna som kommer att påträffas i uppsatsen är mer eller mindre etablerade inom feministiska diskussioner. Att de är etablerade kan bland annat konstateras då de just används av medlemmarna i Bergströmskafeministerna – föremålet för min undersökning – och således förekommer i mina transkriptioner av inspelningarna med dem. Men det är långtifrån alla förekommande termer som går att hitta i tryckta källor som Svenska Akademiens Ordlista. Många är istället beskrivna i ordlistor på internet. Bland annat har RFSL publicerat en begreppsordlista på sin hemsida där de beskriver några, men långtifrån alla, benämningar för ”icke-konventionella” kön. Termerna kan inte heller nödvändigt påstås ingå i en allmän kännedom för de som står utanför de feministiska diskussionerna. Jag behöver därför förklara ett antal av de begrepp som används av deltagarna i undersökningen för att göra analysen mer begriplig.

Begreppen är centrala för den feministiska diskussionen och förhåller sig till queerteorins ifrågasättande av könsnormativitet. Definitionerna som ges nedan är allmänt vedertagna inom feminismen, men hur deltagarna i inspelningarna faktiskt använder sig av orden kan skilja sig något från ursprungspreciseringarna. Somliga begrepp används som synonymer trots att de ursprungliga definitionerna skiljer sig från varandra. Vidare förekommer en viss omförhandling kring orden, och talarna visar flera gånger att de själva är osäkra på sina ordval. Det kommer i materialet även visa sig att vissa av orden får utvidgade funktioner eller används på olika sätt av olika talare. Därmed påvisas att orden i praktiken kan ha vidare och mer flytande definitioner än vad som vanligtvis anges i olika sorters ordlistor. Det är just denna variation hos ordens användning som uppsatsen ämnar undersöka. Ordlistan nedan bör därför snarast ses som ett hjälpmedel för att förstå den kontext i vilken mina inspelade samtal existerar, och inte som ett definitivt facit för hur orden *bör* användas.

Cis(-person/-kvinna/-man) *Cis* är latin för *på samma sida* och betecknar den person vars juridiska, biologiska och sociala kön samt könsidentitet är samma och tillhör ett av de två binära könen *man* och *kvinna*. En ciskvinna är alltså en person vars juridiska kön är kvinna, är född med livmoder, uppfattas av andra som kvinna samt identifierar sig själv som kvinna. *Cis* kan sägas vara motsatsen till *trans* (se nedan). (*Vårdguiden*, 2014) Observera att sexualitet

och könsidentitet är två skilda saker. Det finns exempelvis inget som hindrar en ciskvinna från att vara homosexuell.

Ickebinär En ickebinär könsidentitet definieras utanför det normativa, tvådelade könssystemet *kvinna/man*. Könet *ickebinär* kan sägas befinna sig någonstans mellan eller bortom *kvinna* och *man*. *Ickebinär* kan även användas som ett paraplybegrepp för de olika kön som befinner sig utanför tvåkönsnormen, som exempelvis *agender* ("könlös"), *bigender* ("tvåkönad") osv. Ibland används *ickebinär* synonymt med *intergender*. (RFSL Ungdom, 2015)

Trans(-person/-kvinna/-man) *Trans* är latin för *på andra sidan* (jämför med *cis* ovan). Begreppet *transperson* beskriver en persons könsidentitet – alltså *inte* sexualitet – och kan innefatta flera saker. Kortfattat innebär det att en person avviker från könsnormen, exempelvis genom att dess biologiska kön inte sammanfaller med könsidentiteten. *Transman* innebär vanligtvis en person som inte fötts med penis och som identifierar sig som man. *Transkvinna* innebär vanligtvis en person som inte fötts med livmoder och som identifierar sig som kvinna. (RFSL Ungdom, 2015)

Queer *Queer* är både ordet för en teori och en identitet. *Queerteori* ifrågasätter köns- och heteronormen och de maktskillnader som normerna orsakar. En *queer könsidentitet* innebär ofta ett avståndstagande till de sociala könen *kvinna* och *man* då dessa kategorier anses vara för snäva. Att vara *queer* kan definieras olika från person till person (RFSL, u.å.). Om inget annat nämns är det i den här uppsatsen könsidentiteten *queer* som avses när ordet används.

Ett annat ord som återkommer under uppsatsen, men som inte har med könsidentitet att göra, är **tolkningsföreträdare** – idén om att det i första hand är den förtryckta gruppen som har rätt till att beskriva hur förtrycket uttrycks och upplevs (se ex. P4 Göteborg, 2015, 6 november). När deltagarna använder ordet är det för att beskriva situationer där de inte anser sig ha rätt till att proklamera sin uppfattning om ett förtryck de inte själva utsatts för. Exempelvis: ”*ja engagerar mig inte i å diskutera saker där, utan mest läsa å ta in information från andra som har tolkningsföreträdare i saker som jag inte har*”.

Material och metod

Att göra samtalsanalys

Uppsatsen tar avstamp i samtalsanalysen (*conversation analysis* eller *CA*) där det naturliga samtalet står i fokus. Att göra samtalsanalys innebär i stort att spela in samtal (under samtycke med den eller de som spelas in), transkribera materialet och sedan djupstudera de byggstenar som utgör samtalet. Det kan innebära att man undersöker mönster i turtagning, hur maktstrukturen ser ut i samtalet, hur överlappande tal fungerar eller vad reparationer, pauser och tvekljud har för inverkan på samtalet och deltagarna.

I den här uppsatsen är det som ovan nämnts den feministiska terminologin som står i fokus, eller närmare bestämt vilka termer som används, vilka referenser dessa termer har i verkligheten och om de varierar för de olika samtalsdeltagarna, samt vilka handlingar deltagarna utför när de använder dessa ord. Att göra en samtalsanalys på materialet innebär att det inte är termerna i sig som undersöks, utan *vad de gör* i samtalet. Pauser och tvekljud kan till exempel avslöja något om talarens attityd till ett ord, men också om det råder någon tvekan kring hur ordet bör användas eller hur de andra i gruppen kommer att ta emot det. Reparationer av det egna talet kan fylla en annan funktion och visa en annan inställning än reparationer av någon annans tal.

Den samtalsanalytiska metoden utgår från det inspelade materialet och skiljer sig från andra sociolingvistiska metoder där detaljer om informantens person och bakgrund ingår i analysen. Med andra ord är analysen i den här uppsatsen baserad på inspelning och transkription, och försöker inte säga något om deltagarnas ursprung, sociala ställning eller annan information som endast finns *utanför* materialet. Samtalsanalysen handlar snarast om att undersöka mönster i talet.

Det förutsättningslösa sökandet (eller *unmotivated looking*, se ex. Femø Nielsen & Beck Nielsen 2005, s 23-24) är ett begrepp som inom samtalsanalysen innebär att man när materialet är insamlat till en början inte vet vad man ska leta efter, det finns ingen på förhand utformad problemformulering. Detta bidrog till att jag valde att *inte* komma till mötestillfällena med färdiga diskussionsfrågor utformade för att provocera fram den sorts tal jag ville undersöka. Istället lät jag gruppen fortgå med att hålla sina möten på det sätt de brukar medan jag själv satt som en tyst observatör i utkanten av gruppen och antecknade hur

deltagarna satt, om någon kom sent eller lämnade rummet och andra saker som jag kunde notera genom att vara på plats.

Bergströmskafeministerna

Till min undersökning ville jag hitta en informantgrupp som på något plan förhåller sig till en samtida feminism, detta för att möjliggöra en undersökning som känns aktuell och inte redan fullt kartlagd. Gruppen fick med fördel ha en färdig konstellation så att fokus kunde ligga på analys av själva samtalet och inte att försöka sätta ihop en ny grupp. Bergströmskafeministerna, en förening som jag funnit på internet, passade in på båda dessa kriterier. Dessutom framstod föreningen som lämplig för min undersökning då jag inte är bekant med någon av medlemmarna sedan tidigare men jag inte heller står alltför långt ifrån dem åldersmässigt eller geografiskt. De föreföll vara en grupp som jag skulle kunna smälta in i relativt obemärkt varför jag också skulle ha en chans att åtminstone i viss mån undvika *observatörens paradox* – det fenomen som enligt Labov uppstår när den undersökta lämnar sitt naturliga tal då den utsätts för systematisk observation (Labov, 1972, s.209).

Bergströmskafeministerna är en feministisk studentförening på en svensk gymnasieskola. Föreningen består av ett tjugotal aktiva medlemmar som alla är elever på skolan och därmed är i åldrarna 15 till 19. Varje vecka har gruppen möte där de pratar om saker som händer i skolan och i samhället, planerar aktioner och evenemang samt diskuterar feministisk ideologi. Vanligtvis deltar ett tiotal av medlemmarna vid mötena. *Vilka* som närvarar kan alltså variera något. Gruppen har en ordförande (Moa), en vice ordförande (Astrid) och en sekreterare (Malin).

Insamling av material

Materialet i uppsatsen utgörs av inspelningar från tre tillfällen (två möten och en gruppdiskussion) med Bergströmskafeministerna. Inspelningarna är gjorda med två stycken Zoom H2N-mikrofoner placerade i varsin ände av ett långbord för att så bra som möjligt kunna fånga alla deltagares medverkan i samtalen. Utöver det filmades samtalen med en digitalkamera placerad på ett stativ vid bordets kortsida, detta främst som ett hjälpmedel för

att i efterhand kunna utröna vem som sa vad men till viss del även för att kunna se handgester och dylikt som kan ha haft inverkan på hur yttrandena skulle tolkas.

Innan inspelningen startade presenterade jag mig för gruppen och beskrev hur undersökningen skulle gå till. Jag förklarade att jag skulle spela in mötet så som det brukar hållas och att de inte behövde anpassa sig efter min närvaro då jag inte skulle delta i diskussionerna. Vidare förklarade jag hur materialet skulle hanteras – att allas identitet skulle anonymiseras, att endast jag skulle ha tillgång till filmen där deras ansikten syns (och att filmens syfte enbart är att underlätta för mig vid transkription) och framförallt att allas medverkan var frivillig. Jag poängterade även att undersökningen är språkvetenskaplig och att jag alltså inte var där för att bedöma någons åsikt eller föreningens existensberättigande. Därefter lämnade jag över åt ordföranden att öppna mötet.

De tre samtalen varade sammanlagt i två timmar – det första mötet är en timme långt, det andra mötet och gruppdiskussionen är en halvtimme vardera.

De olika inspelningstillfällena

De tre inspelningarna är alla gjorda i klassrum på Bergströmska Gymnasiet, men skiljer sig något i sin karaktär. Nedan redogörs kortfattat för inspelningarnas variation för att underlätta förståelsen för materialet. Alla namn är fingerade.

Möte 1

Mötet spelades in 29 september 2015. Närvarande var tio medlemmar ur föreningen: Moa, Astrid, Jens, Stina, Yrsa, Miranda, Alva, Tea, Kajsa och Rosa. Alla var placerade runt ett långbord, ordföranden Moa satt vid ena långsidan och hade således ingen rumsligt utmarkerad ledarroll. För Alva och Jens var detta första gången de deltog på ett möte med Bergströmska-feministerna. Båda var där då de känner någon i gruppen; Jens är en kompis till Yrsa och Alva går i samma klass som Rosa. Varken Alva eller Jens deltar vid Möte 2 eller gruppdiskussion. Om de deltagit vid senare möten framgår ej.

Ett par gånger under inspelningen delade föreningen upp sig i mindre diskussionsgrupper. Den tydligaste uppdelningen skedde halvvägs in i det timslånga mötet då Astrid och Stina tog fram en dator för att skapa en facebook sida för föreningen. De satt kvar vid bordet med de andra, men hade istället fokus på uppgiften de hade framför sig och deltog inte i de diskussioner som övriga gruppen förde. Istället pratade de med varandra om de problem de stötte på vid datorn. Då och då kommunicerade grupperna mellan varandra för att stämma av hur det gick i respektive diskussion. I slutet av mötet blev gruppen åter enad kring samma samtal.

Möte 2

Möte 2 spelades in 20 oktober 2015. Närvarande var medlemmarna Moa, Astrid, Yrsa, Malin, Stina, Linn, Tea, Olga, Lotta och Kajsa. Malin är sekreterare, men närvarade inte vid Möte 1. Inte heller Linn, Olga eller Lotta var med vid Möte 1. Olga kom in någon minut efter att alla hunnit sätta sig men innan mötet hade påbörjats. Det framgår inte av inspelningen om någon medlem var där för första gången. Då fem av deltagarna var nya för inspelningssituationen valde jag att presentera mig själv, undersökningen samt deras rättigheter ännu en gång.

De första minuterna av Möte 2 stördes något då medlemmar från skolans elevkår gick in och ut ur klassrummet för att låna bänkar och stolar. Distractionen kommenterades skämtsamt av mötesdeltagarna, och samtalet kom inte igång förrän man blivit någorlunda säker på att mötet inte skulle störas mer.

Möte 2 är inte lika präglad av avvikande småprat som Möte 1 där gruppen flera gånger delade på sig för att behandla ämnen som stod utanför själva föreningen. Att det ser ut på detta sätt skulle kunna ha att göra med att deltagarna visste att mötet behövde bli färdigt på en halvtimme – sedan skulle några stanna kvar i gruppdiskussionen med mig medan ytterligare andra skulle gå på ett skoltidningsmöte – och man var därför tvungen att avhandla dagordningen mer koncentrerat än vad som behövts förra gången. Detta hindrade dock inte att stämningen under mötet var avslappnad och gav utrymme för skämtande.

Även denna gång satt jag i utkanten av gruppen och lät det vara upp till deltagarna själva att bestämma vad som skulle diskuteras och att hålla i mötet så som det vanligtvis brukar hållas.

Gruppdiskussion

Gruppdiskussionen spelades in 20 oktober 2015 direkt efter Möte 2. Gruppen fick själva välja deltagare. Vilka som deltog avgjordes av vilka som hade möjlighet att stanna kvar samt var villiga att delta. Gruppen utgjordes då av Moa, Astrid, Yrsa, Malin, Stina och Linn. Under gruppdiskussionen satt jag tillsammans med deltagarna kring ett mindre långbord, dels för att visa mig som ”en av dem” vilket i sin tur skulle kunna underlätta för samtal, dels för att jag lättare skulle kunna ställa diskussionsfrågorna till dem.

Gruppdiskussionen var under inspelningsstadiet i främsta hand till för att i största möjliga mån säkerställa att de begrepp jag ville undersöka faktiskt skulle dyka upp. De frågor jag hade förberett berörde ämnen som förhoppningsvis skulle uppmana deltagarna till att använda den sorts ord jag var intresserad av att titta på men utan att vara direkt ledande. Jag ställde alltså exempelvis frågan ”är det någon särskild intersektion ni har valt att föreningen ska fokusera på?” med avsikten att t.ex. olika ord för *transperson* skulle dyka upp, snarare än att fråga ”vilka ord använder ni för transpersoner?”. Övriga frågor handlade bland annat om huruvida de följer feministiska konton på sociala medier och om de brukar delta i diskussioner som pågår där. Frågorna ledde flera gånger till vidare diskussioner som deltagarna själva skötte, och jag behövde därför inte prata särskilt mycket under inspelningen trots att jag formellt hade rollen som samtalsledare.

I slutändan var det Möte 1 och Möte 2 som innehöll de, för den här uppsatsen, mest intressanta förekomsterna av de undersökta termerna. Gruppdiskussionen har därför i större utsträckning varit ett verktyg för min förståelse av Bergströmskafeministerna och gruppens deltagande i samtida debatter än ett material för min samtalsanalys.

Bearbetning av data

För transkription användes programmet CLAN (version 09-Sep-2015). Alla sekvenser där ickekonventionella könsbenämningar förekommer har transkriberats och därefter sorterats efter ord.

Efter markering av alla relevanta ord i transkriptionen har de strukturer som omger orden analyserats. Det är detta som är samtalsanalysen – att se hur fenomen som pauser, tvekljud

och överlappande tal kan signalera vilken handling orden utför. Materialet har även diskuterats i en mindre datasession med två andra studenter.

Fristående konventionella könsbenämningar, alltså ord som *kvinnor* eller *män* som har använts okommenterat eller omarkerat och utan anslutning till de primärt undersökta orden, har utelämnats. Däremot har de konventionella benämningarna analyserats när de förekommer i samma sekvens som de undersökta orden då deras position kan utgöra en handling som antingen är förenlig med eller strider mot gruppens ständigt pågående projekt att dekonstruera kön.

Lista över transkriptionstecken och hur de ska läsas finns i Bilaga 1. Fullständiga transkriptioner ges ej som bilaga. Vid intresse för dessa ska Institutionen för filosofi, lingvistik och vetenskapsteori vid Göteborgs Universitet kontaktas.

Analys

Huvudindelningen av analysen är gjord mellan begreppen *ickebinär* och *transperson*. Det är dessa två termer som är de mest förekommande av de ickekonventionella könsbegreppen i hela materialet. Till dem hör också ett antal underkategorier och underfunktioner som även de presenteras.

Materialet fördelade sig så att förekomsterna av *ickebinär* med endast ett undantag koncentrerades till Möte 1, medan variationer av *transperson* var mest frekventa under Möte 2. Analysen är därför (till ytan) även uppdelad efter möte. Att begreppen fördelade sig på detta sätt kan bero på att de samtalsämnen som fördes under respektive möte krävde olika terminologi.

Under Gruppdiskussion förekom de undersökta termerna i kontexter som är väsentliga för den här undersökningen endast i mycket liten utsträckning. Därför har materialet från gruppdiskussionen inte utgjort någon stor av samtalsanalysen kring termerna som presenteras i detta avsnitt, utan bör snarare ses som en metod för att försöka besvara frågan hur gruppens eventuella medlemskap i en fjärde vågs feminism visas i samtalet. Detta avhandlas i slutet av analysdelen.

Samtalsanalysen är gjord på de förekomster som är mest intressanta för undersökningen av könsbenämningar. Exempel på rent referentiella könsbenämningar har utelämnats ur analysen om de inte är relevanta för tolkning av omkringliggande turer.

De fakta som i analysen ges om föreningen, skolan och deltagarna är hämtad från materialet och finns således representerad i inspelningarna. Vid transkriptionsutdrag anges inspelningstillfälle och radnummer.

Förekomster av ickebinär

Är toaletterna ickebinära eller könsneutrala?

Ickebinär är, förutom de konventionella *tjejer* och *killar*, den könsbenämning som förekommer mest i hela materialet. Under Möte 1 används ordet nio gånger i ett par olika kontexter, varav den mest framträdande är diskussionen om skoltoaletterna. På Bergströmska

gymnasiet finns ett antal olika toaletter. Ett par av dem är separata och öppna för vem som helst att gå på. Majoriteten av toaletterna på skolan är dock indelade i *killtoaletter* och *tjejtoaletter*. Då det finns flera elever på skolan som är transpersoner eller har en ickebinär könsidentitet har det lyfts fram önskemål från elever till rektorer om att könsindelningarna antingen helt ska tas bort eller bli mer inkluderande (situationen är inte helt olik elevernas kamp för könsneutrala omklädningsrum på Södra Latin i Stockholm, se bl.a. RFSU Ungdom, 2013). På sista tiden har gruppen dock upplevt att ledningen inte gått önskemålet tillmötes; man har till och med satt tillbaka den gamla skylten *pojkar* på den toalett som ska ha påståtts vara helt könsneutral.

Diskussionen om skoltoaletterna återkommer flera gånger under inspelningarna. Det är också det första ämnet som tas upp under Möte 1.

Exempel 1, Möte 1

19 *MOA: ja (0.7) men om vi då ska prata om nånting ida så
20 ((ett par medlemmar fnissar till))
21 *MOA: (som [< mer >])
22 *JEN: [men asså] de ja tänkte på va ju typ ö: (0.5) har nån hört
23 nånting om dehära me toaletter för ö pt (0.4) ickebinära
24 (0.5)
25 *X: pt
26 (0.5)
27 *ALV: [ö:m]
28 *JEN: [och] så vidare (.) om man kan säga så typ
29 (0.6)
30 *MOA: asså ja- a ja vet inte de ha väl vart jättemycke prat i elevkåren

Ickebinära på rad 23 är alltså den första förekomsten av ordet i hela materialet. Som tidigare nämnts är det här dessutom det första mötet med Bergströmskafeministerna som Jens närvarar vid. Vad som händer i och kring hans yttrande blir därför mycket intressant. Till att börja med föregås ordet av både tvekljud och paus. Detta skulle kunna signalera ordsökande, men också vara en effekt av hans osäkerhet kring själva ordvalet. *Ickebinär* är måhända ett ord som går att använda i feministiska rum för att profilera sig, sin kunskap och sin rätt att delta, men det är också ett ord som i det här sammanhanget kan verka exkluderande. Könsdefinitionen *transman* förhåller sig ju till tvåkönssystemet (om än på ett normbrytande sätt), men den som är *transman* behöver inte vara bekväm med att använda en toalett som är avsedd för (cis)män, och han kan inte heller påstås vara *ickebinär*. Jens fråga möts av en tystnad som ger utrymme

för omförhandling av hans ordval, men då en sådan uteblir är det han själv som på ett reparationsartat sätt utvidgar begreppet med ett ”och så vidare (.) om man kan säga så typ”. Det är dock ingen som på ett synligt sätt ifrågasätter hans formulering, utan man väljer istället att försöka svara på hans fråga. Rosa väljer till och med att bekräfta termen genom att själv använda den i Exempel 2 nedan. Hennes omstart (rad 42) bör, efter genomlysning av inspelningen, inte tolkas som att hon tvekar över ordvalet utan snarare snubblar något över orden.

Exempel 2, Möte 1

```
42 *ROS: men e e de inte [ba (.) en som] inte e bick- ickebinär =
43 *KAJ:                [(           )]
44 *ROS: = å de tjejtoaletten typ
45 *AST: jo de va prat om de ellerhur
46      ((flera instämmer))
47 *AST: eller först vare såhär som ifrågasatte varför ska vi inte bara ha
48      all- helt- bara könsneutrala=
49 *YRS: =m=
50 *AST: =toaletter typ
```

Något som är intressant med Rosas yttrande är att hon använder *ickebinär* som ett adjektiv för att beskriva *toaletten* och inte könstillhörigheten på personen som ska använda den. Detta är ett mönster som jag kommer att återkomma till i Exempel 4.

När Astrid svarar på Rosas påstående refererar hon till samma diskussion om samma toaletter – de som finns på Bergströmska gymnasiet – men hon beskriver dem som *könsneutrala*. Astrid väljer ett annat ord för det som ska beskrivas: toaletter som alla får gå på oavsett kön *inklusive ickebinära*. Hennes ordsökning ”all- helt- bara” torde inte förändra det faktum att *könsneutrala* är det ord hon kommer att använda. I och med sitt yttrande presenterar Astrid en lösning till Jens ordsökning i Exempel 1 och föreslår ett ord hon anser vara mer korrekt för situationen. Detta görs dock helt omarkerat, kanske till och med utan att Astrid själv är medveten om sin handling, men ordvalet bekräftas av Yrsas instämmande (rad 49) och Mirandas yttrande i Exempel 3 nedan.

Exempel 3: Möte 1

```
106 *MIR: men saken e ju att killarnas toalett, de hau pratats om att
107      den har blivit (.) till ickebinära >eller< såhär könsneutral
```

Det finns ytterligare frågor att ställa till Exempel 3. Använder Miranda *ickebinär* och *könsneutral* som likvärdiga alternativ? Väljer hon båda orden för att gardera sig mot eventuella anmärkningar från andra deltagare om att *ickebinär* är en inkorrekt benämning, eller för att täcka alla nödvändiga beskrivningar av toaletten? Eller är det helt och hållet en reparation? Något som talar för att det är just en reparation är det inskjutna *eller* – hon hade annars kunnat säga *och* som i ”den är till ickebinära och den är könsneutral”. Om vi kan tolka det som att Miranda slutligen bestämmer sig för att toaletten ska benämnas som *könsneutral* går dock inte att avgöra då detta är enda och sista gången under inspelningarna hon använder ordet.

I Exempel 4 nedan ifrågasätter Moa påståendet om att ledningen faktiskt gjort killtoaletterna könsneutrala då de fortfarande saknar sanitetspåsar.

Exempel 4: Möte 1

123 *MOA: vahetere dehär att dom måste ha där man kan slänga bindor å
124 tamponger =
125 *AST: >m<
126 *MOA: = skulle de va ickebinär så hade det funnits de på =
127 *YRS: m
128 *MOA: = herrtoan också.

Moas ordval i yttrandet ovan är mycket intressant av flera anledningar. *Ickebinär* används här på samma sätt som av Rosa i Exempel 2: för att beskriva en egenskap hos själva toaletten och inte hos personen som ska ha tillgång till den. Ordet tycks ha tillskrivits samma egenskaper som *könsneutral*, och nästintill vara en utbytbar synonym i det här fallet. Faktum är kanske att *könsneutral* är det ord som brukar användas för det som Moa försöker beskriva – en toalett utrustad med sanitetspåsar så att även den som menstruerar kan vistas där, vare sig det rör sig om en ickebinär, transman eller något annat. Moa har i och med detta inte nödvändigtvis tagit ställning *mot* Astrids diskreta förslag om att säga *könsneutral*, men hon har inte heller aktivt sällat sig till det.

Jens uttrycker i Exempel 5 nedan att det kan bli krångligt att definiera en toalett som just *ickebinär*. Om toaletten är avsedd för just personer med ickebinär könsidentitet, vad skriver man då på dörren? Förekomsten av *ickebinär* i exemplet är en diskussion *om* själva ordet snarare än ett direkt användande av det.

Exempel 5: Möte 1

129 *JEN: men grejen e de här me dom officiella skyltarna (0.4) de står ju
130 kille o tjej elle?
131 *YRS: >m<
132 *JEN: ja ha inte sett att dom ha liksom (0.7) gjort nåt professionellt
133 istäl[let] att dom skriver (typ)
134 *YRS: [näe]
135 ((man pratar i mun på varandra))
136 *JEN: skri- asså skri- skriver man ickebinär då?

Gruppens medlemmar är vid det här laget uppdelade i vilka som säger *ickebinär* och vilka som säger *könsneutral* när de pratar om toaletterna. Jens och Moa har hållit fast vid det förstnämnda trots Astrids alternativ som vi i Exempel 6 kan se att hon fortsätter att använda.

Exempel 6: Möte 1

141 *AST: dom ha sagt tro ja att de liksom, den ska va könsneutral nu.
142 killtoan. men, (0.4) de ju ingen som typ går där som vet de (0.2)
143 över huvud taget ja [hört om folk] som >liksom< ba A va bra. =
144 *MOA?: [men bo-]
145 *AST: = great. åså har dom gått på den. åså blivit utkastade typ
146 för att dom e på fel toa (.) [å så.]
147 *ROS: [a vi-] vi hade typ klassråd om de
148 senast igår när dom ba asså de massa tjejer inne på vår toa sär
149 *MOA: a.
150 *ROS: å de e ju inte- de ju egentligen könsneutralt

Här har även Rosa valt att säga *könsneutral* för att beskriva vilka som har tillgång till toaletterna (rad 150). Notera att hon i Exempel 2 istället lät *ickebinär* beteckna samma egenskap hos toaletterna. Är det så att Astrid i sin position som vice ordförande har ett visst inflytande över åtminstone delar av gruppen, och att Rosa därför har rättat sig efter Astrids ordvalsförslag precis som Miranda gjorde i Exempel 3? Eller använder hon helt enkelt det ord hon hörde senast, nämligen *könsneutral* (rad 141)? Hur det än förhåller sig med de bakomliggande orsakerna exemplifierar Rosa en företeelse där *olika* ord används av en eller flera talare för att beskriva *samma* referent i verkligheten.

Då det inte förekommer någon synlig argumentation kring vilket ord som gruppen anser är mest korrekt för situationen, och det inte heller är någon deltagare som blir konfronterad för att den använt ”fel” ord, kan vi anta att gruppen åtminstone i det här samtalet accepterar de två orden som synonymmer (om än flytande sådana). Det framgår att de olika medlemmarna kan ha preferenser kring ordval – Astrid menar exempelvis att toaletterna är könsneutrala,

vilket inte behöver utesluta att de som går på dem kan vara ickebinära, medan Moa beskriver både toalett och toalettanvändare som ickebinära. Trots det uppstår det aldrig någon förvirring kring *vilka* toaletter man pratar om. Alla medlemmar gör sig förstådda även om man väljer olika ord. Projektet att diskutera skolledningens hantering av toaletter för personer med normavvikande könsidentitet lyckas därmed.

Är det någon här som är ickebinär?

I sammanhang som organisationsmöten där personer med ickekonventionella könsidentiteter förväntas närvara har det börjat bli kutym att göra så kallade *pronomenrundor*. En pronomenrunda går vanligtvis ut på att alla i gruppen får presentera sig inte bara med namn utan även vilket pronomen man vill att de andra ska benämna en med (se ex. Bax, 2012). Detta börjar inte minst bli vanligt i feministiska rum. Halvvägs in i inspelningen av Möte 1 hörs ordföranden Moa säga ”ja just de nu körde vi inte namn klass å pronomen” (repliken varken föregås eller efterföljs av något annat yttrande på temat, man skulle därför kunna göra antagandet att hon främst sagt det för sig själv). Det tycks alltså vara så att Bergströmskafeministerna vanligtvis låter alla deltagare redogöra för vilket pronomen man har, men att man under dagens möte glömt att göra detta. För de deltagare som närvarar för första gången vid Möte 1 är alltså de andra medlemmarnas könsidentitet okänd. I exempel 7 nedan börjar Jens prata om personer med ickebinär könsidentitet utan att ha förhört sig om eller känna till om någon av medlemmarna tillhör den grupp han nu har börjat prata om.

Exempel 7, Möte 1

84 *JEN: me asså ja förs- fattar fortfarande inte hur (.) ickebinära? (.)
85 e de nån här som e ickebinär?
86 (0.8)
87 *MIR: °näe°
88 *TEA: °inte idag°
89 *ROS: [°näe°]
90 *JEN: [nä så] asså ja förstår inte riktigt v- hur dom? använder sig
91 liksom m om de typ e nästan känns lite kränkande om dom inte har
92 en egen toalett redan likso[m] de tycker j[a] e väldigt konstit
93 *ALV: [m]
94 *YRS: [m]

På rad 84 påbörjar Jens den långa tur som fortsätter igen på rad 90. Turen kan, utan inskott och sidosekvens, skrivas som ”jag fattar fortfarande inte hur ickebinära använder sig (av toaletterna) om det nästan känns lite kränkande att dom inte har en egen toalett redan”. Till att

börja med kan vi konstatera att Jens här använder *ickebinära* för att beskriva *personerna* som ska använda toaletten och inte en egenskap hos toaletten. Vidare är det intressant att han tar en kort paus innan han yttrar ordet, samt att det uttalas med uppåtgående intonation. Att han sedan väljer att avbryta sig själv med inskottsfrågan ”e de nån här som e ickebinär?” förklarar möjligen den föregående tvekan han uttrycker. Finns det någon på plats som är bättre lämpad att prata om hur det känns att motvilligt behöva förhålla sig till den binära könsindelningen, eller kan han fortsätta det resonemang han just har påbörjat? Miranda och Rosa svarar nej, ingen här är ickebinär, något de kan tänkas känna till efter tidigare pronomendrömmor. Teas yttrande å andra sidan konstaterar att ingen som befinner sig i rummet just nu är ickebinär, men att det inte kan uteslutas att frånvarande medlemmar är det. Efter att Jens fråga blivit besvarad anser han det vara fritt fram för honom att fortsätta sin tur. Han kan då prata om ickebinära som ett ”dom” utan att få mothugg från någon med tolkningsföreträdare.

Samtidigt som det har visat sig att gruppen inte gör någon större skillnad på orden *ickebinär* och *könsneutral* är sekvensen i Exempel 7 ett av många exempel på den vikt de lägger vid att benämna och bli benämnd med korrekta könstermer. Det förekommer dock bara två gånger i hela materialet att någon av deltagarna definierar sin egen könstillhörighet. En av gångerna är när Astrid i gruppdiskussionen benämner sig själv som *queer kvinna* (återfinns i transkriptionen Gruppdiskussion, rad 228). Den första gången är när Jens några sekunder innan Exempel 7 yttrar repliken nedan:

Exempel 8, Möte 1

77 *JEN: asså ja använder ju- ja e juä- identifierar mig som kille men ja
78 använder ju (.) tjejernas toalett (.) helt å hållet, ja tycker
79 killarnas e, motbjudande typ

Genom att säga ”ja identifierar mig som kille” markerar Jens både sin egen könsidentitet och sin medvetenhet om hur man uttrycker sig kring samt förhåller sig till kön i feministiska kretsar som denna. Pausen före *tjejernas* kan läsas som en viss tvekan inför ordvalet. Det är möjligt att han helt enkelt inte vill tvinga på någon identiteten *tjej* bara för att den besöker tjejoaletten, något som blir extra tydligt några minuter senare när sekvensen i exempel 9 äger rum.

Exempel 9, Möte 1

162*AST:men just det en annan sak som hade vart väldigt bra me de e de här
163 me de här e < att de e > (0.3) eller va framförallt förut s- liksom

164 många många fler (0.6) tjejer ((tvekande)) (0.6) på (.) skolan än
 165 killar så de blir egentligen väldigt skevt (0.8) att de ska finnas
 166 lika många (0.6) toor för (.) killarna ((tillgjord röst, gör cita-
 167 tionstecken)) och tjejerna ((citationstecken igen))
 168 (0.6)
 169 även (0.4) [så lik]som så att [även tjej- inte bara ickebinära]
 170*MOA?: [as- a.]
 171*JEN: [asså personligen (vill) jag erkänna]
 172 (0.5) tjejernas toalett e ju (.) °>eller<, tjejernas° den toaletten
 173 som de flesta använder e ju (0.2) väldigt (0.5) mycket bätTRE?

I sekvensen ovan börjar Astrid med att berätta om hur könsfördelningen på skolan har sett ut, nämligen att antalet tjejer har överstigit antalet killar. Turen innehåller flera omstarter, och innan Astrid slutligen säger *tjejer* (rad 164) tar hon en paus på 0.6 sekunder. Ordet sägs trevande, och efterföljs också av en lika lång paus. Kanske lämnar hon plats åt andra att kritisera ordvalet som transexkluderande eller dylikt. När Astrid sedan säger *killarna och tjejerna* (rad 166 och 167) görs detta på ett sätt som signalerar hennes ifrågasättande av tvåkönsnormen: hon gör citationstecken i luften. Hon har då balanserat upp det tidigare *tjejerna* som hon kanske anser var en krass formulering. Sedan börjar hon sammanfatta vad det hon just sagt innebär, att ett borttagande av specifika killtoaletter inte bara skulle vara en fördel för ickebinära utan även för tjejer. Resonemanget är dock inget hon hinner färdigställa då Jens avbryter henne (se rad 171). Jens inomturspaus på en halv sekund (rad 172) uppstår antagligen då han väntar ut överlappet för att själv kunna prata; vid genomlysning av sekvensen framgår inget som tyder på att det är en signal för osäkerhet kring ordval. Vad som däremot händer strax efteråt är att han självinitierat reparerar det han just sagt. Genom att ändra frasen från *tjejernas toalett* till *den toaletten som de flesta använder* könsneutraliserar Jens uttrycket och markerar att de som besöker toaletten inte behöver vara tjejer.

Män, kvinnor och ickebinära

I materialet finns exempel på när deltagarna i gruppen aktivt undviker att köna individer som ett verktyg för att luckra upp könsnormer. Bland annat säger Jens under Möte 1 ”e personen i svart tröja med” (återfinns i transkriptionen Möte 1, rad 334) där *personen* får ersätta *tjejen*. Exempel 10 nedan visar istället prov på hur deltagarna kan uttrycka kön i ett försök att inkludera ickenormativitet.

Exempel 10: Möte 1

213 *JEN: me asså basically så e de typ

214 (1.5) °f° (0.9) män å kvinnor å ickebinära som >typ< sitter å
215 klagar över att dom behöver betala typ ett å fem extra

Jens pratar här om reaktionerna som kommit på den nyligen presenterade regeringsbudgeten. För att precisera vilka som har blivit upprörda säger han *män å kvinnor å ickebinära*. Sekvensen som yttrandet befinner sig i har över huvud taget inte handlat om kön, ändå väljer Jens att så tydligt markera tre sorters könsidentiteter. Vet han att män, kvinnor och ickebinära blev upprörda? Fanns det ingen genderqueer som också klagade? Är deras könsidentiteter relevanta i just det här sammanhanget? Hade han inte lika gärna kunnat säga *många*, en term som inte utesluter något kön, för att poängtera att flera personer blev upprörda?

Innan Jens namnger könen pausar han i sammanlagt 2.5 sekunder. Baserat på innehållet i den efterkommande formuleringen kan det antas att han noga överväger ordvalen – han vill gärna ännu en gång visa att han känner till den feministiska diskursen kring kön. Slutresultatet är vad som närmast liknar ett hyperkorrekt sätt att tala.

Kvinnor, transpersoner eller ickemän?

Under Möte 2 diskuteras den stundande ”kulturdagen” som ska hållas på skolan. Gruppen pratar om den aktivitet de planerar att hålla: en utställning om feministiska förebilder. Kategorin *feministiska förebilder* kan i första hand tänkas fyllas av kvinnor. När ordföranden Moa ska sammanfatta hur hon tänkt sig att utställningen ska se ut gör hon det på följande sätt:

Exempel 11, Möte 2

33 *MOA: så ja tänkte att vi, ja vet ju att vi har ju sånär va hetere
34 (1.0) SKÄRMAR. som man kan sätta upp i korridorerna, å ja tänkte
35 att vi kan ju fylla dom mäd (0.5) asså förebilder som inte e män?

Moa säger *inte män* (rad 35) istället för *kvinnor*. Detta är en metod för att undvika transexkludering. Genom sitt ordval visar Moa att hon känner till rådande debatter om feministisk språkplanering, och att hon ämnar inkludera fler än bara cis-kvinnor i projektet. Gruppen börjar sedan diskutera vilka förebilder de kan ta med. Ungefär fem minuter efter Moas *inte män* redogör sekreteraren Malin för tänkbara kategorier:

Exempel 12, Möte 2

71 *MAL: va- men kan vi ba skriva upp kategorier typ. vi har ju historiska
72 kvinnor, författare, och verk (.) kvinnliga huvudpersoner. (0.4)

Malin har här inte anammat Moas förslag att prata om personer som är *inte män*, men hon har inte heller varit den enda som valt att prata om *kvinnor*. Gruppen har snarare växlat mellan att prata om *kvinnor*, *personer* och *inte män*. Vad som händer direkt efter Malins yttrande är att gruppen fortsätter lista kategorier utan att ifrågasätta hennes ordval, tills Olga väldigt tydligt bryter in (rad 84).

Exempel 13, Möte 2

84*OLG: tänkte också de kan ju va bra å få mä transpersoner också, [typ,]
85*MOA: [a.]
86*OLG: historiska transpersoner om de finns [de-] till exempel domhär(0.5)
87*AST: [m]
88*MOA: [m]
89*OLG: de va ju nåt uppror i usa [för ett tag s-]
90*MOA: [stonewall] a
91*YRS: [stonewall]
92*OLG: a. precis, det. de va ju startat av en (0.7) [trans]kvinna, så
93*YRS: [yes]
94*OLG: de kan man ju (.) också. °påpeka°
95 (0.5)
96*STI: a- ICKEmän kan vi väl använda [ist]ället för kvinnor
97*MOA: [a]

Olga ifrågasätter här att man bara ska prata om *kvinnor*. Vad hon kan tänkas syfta på är att gruppen tycks fokusera mycket på *cis-kvinnor* (även en transkvinna bör ju betecknas som *kvinna*), och uppmanar dem därför till att även försöka ta med historiska transpersoner.

Olga är den första personen i materialet att faktiskt konfrontera de andra medlemmarnas ordval, något som kan uppfattas som väldigt ansiktshotande (Norrby, 2014, s.62, 215). För att mildra situationen bäddas kritiken in i omskrivningen (*jag*) *tänkte*, *typ* och *till exempel* som tar udden av påståendet. De andra medlemmarna instämmer, men låter Olga fortsätta sitt resonemang tills hon behöver backup för att hitta namnet *Stonewall* (som för övrigt samartikuleras av Moa och Yrsa). Gruppen stöttar Olgas projekt att se kritiskt på transexkludering, men av pauserna och de minimala svaren att döma är det också möjligt att flera medlemmar har överrumplats något av kritiken och ännu inte vet vad de ska svara.

Tystnaden bryts av Stina (rad 96) som föreslår att man ska använda ordet *ickemän*, med emphasis på *icke*. Begreppet har tidigare under mötet endast använts vid ett tillfälle och av Astrid, men under ett skede där gruppen varit uppdelad så att Stina som sitter en bit ifrån antagligen inte

har hört. Att Stina betonar ordet så tydligt skulle kunna vara ett sätt för henne att markera att hon nu introducerar ett nytt begrepp för mötet och att de andra deltagarna bör lyssna.

Ickemän är ett ord som av flera transpersoner lyfts fram som en mer inkluderande term än *kvinnor* då den täcker ett större spektrum av könsidentiteter (Ewald, 2014). Enligt denna språkplanering kan det framför allt vara viktigt att använda inkluderande termer när patriarkalt förtryck ska belysas eftersom det inte enbart drabbar kvinnor utan även transpersoner, ickebinära osv. En utställning med målet att lyfta feministiska förebilder – personer som har trotsat en patriarkal ordning – bör därför enligt Stina handla om *ickemän*. Termen utesluter emellertid transmän, en grupp som ju också kan tänkas drabbas av patriarkalt förtryck.

I Exempel 14 nedan ser vi hur Moa – som ju faktiskt sa *förebilder som inte är män* (rad 35, Exempel 11) och inte heller sedan dess har använt ordet *kvinnor* – plötsligt oroar sig för att ha använt vad som av gruppen ska dömas ut som ”fel” ord.

Exempel 14, Möte 2

98 *MOA: ja sa väl ickemän- gud- sa jag kvinnor
99 ((besvärad, lite stressad röst, Moa lyfter en hand till ansiktet))
100 *MOA: (0.6) nä ja t- ja tyckte att ja sa kvinnor å ickemän
101 (0.8)
102 *AST: [mm]
103 *TEA: [hh] *okej*
104 *AST: mm
105 *MOA: [(asså) ja tänk-↑] [nä gud vilket dålit] [nu ha o-ås] =
106 *LIN: [asså ja tyck- ja] ha tänkt [kvinnor och ickemän]
107 *AST: [ja jag med]
108 *MOA: = spelat in det
109 ((gruppen skrattar))
110 *AST: nä men ja tror du sa [ja tror du sa inte män och icke-()]
111 *MOA: [ja mena- ja sa ickemän]
112 *STI: [ja (mi- w) ja du sa]
113 inte [män a]
114 *MOA: [a inte män] för de typ dom enda som ja inte h typ
115 h °bryr mig om så mycket°
116 ((gruppen skrattar))

Moa menar att hon ska ha sagt ”kvinnor och ickemän” och därmed redan följt Stinas ordförslag *ickemän*. Samtidigt kvarstår rädslan för att ha uttryckt sig inkorrekt, och Moa påpekar att hennes eventuella snedsteg till och med finns inspelat (rad 105 och 108). Linns

yttrande *ja tyck- ja ha tänkt kvinnor och ickemän* skulle kunna betyda att hon intygar att Moas version är sann, men också att hon menar att det finns inbyggt i hennes egen förståelse av yttrandet att utställningen ska inkludera ickemän: att en lista över feministiska förebilder ska vara transinkluderande är för Linn en självklarhet, därför har hon ”tänkt kvinnor och ickemän”.

Även Astrid bekräftar att Moa ska ha sagt *ickemän* (rad 110). Moa lär ha hunnit känna av stämningen i rummet och att den inte är hotfull, och kan därför slutligen konstatera att hon använde den korrekta termen (*ja sa ickemän*, rad 111). Stina backar också upp Moa, och återger vad som enligt inspelningen var det faktiska yttrandet – *inte män* – så gott som samartikulerat med Moa (se överlappet på rad 113-114). I sekvensen har Linn, Astrid, Moa och Stina samlats runt att formulera den gemensamma upplevelsen. De upprepar samma ord och bekräftar varandras versioner tills de kommer fram till en formulering som alla är nöjda med.

Vad som händer därefter är först att Moa försöker att leda tillbaka samtalet till kategorier för förebilderna, därav det minimala yttrandet *musik* (rad 122 nedan). Samtidigt missar hon Linns vidareutveckling av det just framförhandlade *ickemän*, nämligen *inte cis*. Astrid tar ytterligare ett steg och säger *icke-cismän*, en term som i än högre grad ringar in vad de pratar om.

Exempel 15, Möte 2

```
117 *MOA: e (0.5)
118 *MAL: e=
119 *MOA: =e mer
120 *LIN: inte [ cis ]
121 *X: [(men sa-)]
122 *MOA: musik
123 *AST: < icke-cismän. >
124 *LIN: m
125 (0.6)
126 *MAL: e
127 *MOA: >va sa ni<
128 *AST: icke-cismän sa ja [bara]
129 *MOA: [ a ]
```

Med sitt tydligt artikulerade *icke-cismän* sammanfattar Astrid alla de könsidentiteter som ska representeras på utställningen. Begreppet innefattar på enklast möjliga sätt både cis-kvinnor,

transkvinnor, ickebinära och transmän. Astrids yttrande bekräftas med de minimala responserna *m* och *a* från Linn respektive Moa.

I Exempel 14 och 15 har gruppen – kanske i högre grad än i Möte 1 – visat prov på ett finkorrigerat samarbete för att gemensamt nå en definition som bättre beskriver vad de faktiskt vill uttrycka och som alla kan gå med på. Genom upprepning och minimala responser har de kontinuerligt kontrollerat och markerat att alla hänger med och godkänner det som sägs. Samarbetet kring ordval har således följt ett likadant mönster som det Coates beskriver. Hon menar att ordsökning i samtal mellan kvinnliga vänner ofta konstrueras just med upprepningar och responser, och att dessa manifesterar hur medlemmarna gemensamt ansvarar för ordvalet (Coates, 1996, s.124-128). *Varför* gruppen i Möte 2 har ett annat samarbete kring ordval än i Möte 1 går endast att spekulera kring. Är det för att några av deltagarna har bytts ut och att de som inte deltog vid den första inspelningen är mer intresserade av att ha diskussioner om terminologi? Uppstod nya sorters problem under Möte 2 som man därför behövde reda ut på nya sätt? Eller tyckte några deltagare att en dylik diskussion hade varit nödvändig redan vid Möte 1 när exempelvis *ickebinär* och *könsneutral* användes som synonymer utan att man först förhandlat om ordens innebörd?

Den normöverskridande könsterm som var mest frekvent under Möte 1, *ickebinär*, användes inte över huvud taget under Möte 2. Istället täcktes det in under begrepp som *ickemän*. Dessa ”negativa identiteter”, där en person beskrivs utifrån vad den *inte* är, kunde användas i olika former under mötet; en idrottare kunde vara *ickemanlig* och en utställning vara *mansfri* (återfinns i transkriptionen Gruppdiskussion, rad 188 resp. 63).

Att *inte könsneutral* användes under Möte 2 kan förklaras med att det man diskuterat inte heller varit just könsneutralt. Man har snarare förhandlat och pratat om konkreta kön på konkreta personer. En toalett, som diskuterades i Möte 1, kan vara könsneutral – men kan en person vara det? De olika samtalen har helt enkelt krävt olika terminologi.

Gudrun är ”mer kvinnokamp”

Under Gruppdiskussion nämner Moa en föreläsning med Gudrun Schyman som föreningen tidigare arrangerat på skolan. Hon passar även på att påpeka att den feminism som Schyman verkar för är ”mer kvinnokamp” – alltså en feminism där ciskvinnans samhällliga position står i fokus. Detta, antyder Moa, står i kontrast till det moderna intersektionella tänket där där

även transfrågor ska inkluderas; den feminism som Bergströmskafeministerna ska tillhöra. Flera skribenter menar att nya feministiska vågor uppstår som reaktioner på brister hos tidigare rörelser (se ex. Gustafsson 2014; Baumgardner 2011). Distanserar Moa sig från Schymans feminism genom att kalla den ”mer kvinnokamp”? Innebär det att hon implicit föreslår att föreningen snarare ska definieras som intersektionell – och därmed fjärdevågsfeministisk?

Exempel 16, Gruppdiskussion

77 *MOA: vi hade ju gudrun här å hon e la lite mer sär va ska man säga
78 kvinnokamp
79 *LIN: m
80 *MOA: [a]ktigt
81 *AST: [m]
82 *MOA: eller typ såhär klass (0.5) =
83 *AST: m
84 *MOA: = frågor [sån]t (0.4)
85 *YRS: [m]
86 *MOA: (fö) ja tänker att nu ska vi b-e: (0.6) ja ha ju pratat lite me
87 the megabitch- asså bjuda hit en transperson som ska prata (0.4)

För att föreningen i större mån ska bedriva en transinkluderande verksamhet vill Moa bjuda in en transperson som själv ska få föreläsa om sina erfarenheter. Detta följer idén om att *inte ta tolkningsföreträde*, alltså att det i första hand är den förtryckta gruppen som har rätt till att beskriva hur förtrycket uttrycks och upplevs (se ex. P4 Göteborg, 2015, 6 november). Under en annan del av Gruppdiskussion berättar Astrid om hur hon på diskussionskonton på Instagram undviker att kommentera frågor där hon själv inte tillhör den grupp vars åsikter efterfrågas. Att ge transpersoner tolkningsföreträde i transfrågor är en metod för att göra den feministiska verksamheten mer intersektionell. På så vis följer man även fjärdevågsfeminismens riktlinjer där intersektionalitet är ett av nyckelorden (se ex. Munro 2013).

Exempel 17, Gruppdiskussion

95 *AST: jag följer mest folk på instagram [å] ja engagerar mig inte i å
96 *YRS: [m]
97 *AST: diskutera saker där, utan mest (.) l:äsa å ta in information
98 (0.2) från andra *som* har tolkningsföreträde i saker [som] =
99 *YRS: [m]
100 *AST: = jag inte har
101 (0.9)
102 och [e:] facebook e ja mä i: (1.2) °flera grupper° (1.2) =
103 *LIN: [m:]

104 *AST: = °där folk diskuterar saker. hejvilt. (0.3) också° (0.7) pt (0.8)
 105 *YRS: na typ (.) *samma* h .hh
 106 *MOA: m
 107 *YRS: (gud) a men, ofta så, följer ja, konton, där ja liksom (0.2) inte
 108 har (0.2) tolkningsföretråde (0.4) så
 109 *AST: m
 110 (0.4)
 111 *YRS: ja bara (.) tar in och försöker lära mig

Yrsa backar upp Astrids tur med minimala responser, och bekräftar därefter hennes förhållningssätt genom att själv berätta om hur hon anpassar sitt deltagande i diskussioner efter vem som har tolkningsföretråde: ”ja bara (.) tar in och försöker lära mig” (rad 111).

Utvidgade diskussioner kring ordval

Under Gruppdiskussion pratar medlemmarna om sina egna och andras attityder kring ordval. I Exempel 18 nedan beskriver Astrid vad som händer när någon i en feministisk diskussion ”sagt något klumpigt” och därmed upprör andra, trots att man egentligen håller med varandra. Moa tar då åter upp episoden under Möte 2 där hon oroar sig för att ha uttryckt sig transexkluderande.

Exempel 18, Gruppdiskussion

157*AST: de känns som de blir så (.) vänt åt fel håll när alla e så himla-
 158 när de e så himla himla mycke konflikter (0.5)
 159*MOA: m
 160*AST: mellan folk som tycker precis samma sak (0.2) [men] nån sa nånting
 161*LIN: [ja.]
 162*AST: [< som > r-] nån sa nåt klumpigt liksom. de va inte meningen(0.4)
 163*LIN: [men säj- f-]
 164*MOA: m.
 165*AST: å sen så (.) blir (nån/den) jättejättearg (0.5) kanske helt liksom
 166 rättfärdigat å sen så (0.5) blir den personen jätte- (1.0) °liksom°
 167 (1.5)
 168*MOA: [a]
 169*AST: [a]
 170*MOA: fö ja tänke att- nu- nu- ja *tror* ja sa ickemän
 171*AST: m
 172*MOA: .hh men [om] vi skulle säga att ja sa kvinnor
 173*MAL: [((skratt))]
 174*LIN: m
 175*MOA: och att ni skulle- .hh ja- ja säjeru inte- ja vill ju inget illa

176 eller ja [ba] jag, försöker få en (0.2) poäng?
177*AST: [nä]
178 m

Exemplet ovan är ett explicit uttryck av de tankegångar som legat till grund för gruppmedlemmarnas försiktighet kring ordval under Möte 1 och 2. Under gruppdiskussionen tar deltagarna chansen att förklara hur de ser på korrekta och inkorrekta ordval. Astrid menar att en persons ilska inför en felaktig formulering kan vara berättigad (rad 165-166), men verkar också mena att misstaget kan vara gjort utan onda avsikter. Astrid tar sedan diskussionen vidare med att beskriva de olika attityder som kan ligga bakom det som gruppen anser vara felaktiga termer: man kan ha ”en lite unken syn på något” – kanske visar man transfoba tendenser, exempelvis genom att benämna en transkvinna som en ”han” – men man kan också ”råka använda fel ord”, ett misstag som Astrid menar är mer förlåtligt om man åtminstone ber om ursäkt efteråt.

Exempel 19, Gruppdiskussion

206 *AST: i- de ju också- där går de också en [gräns]
207 *YRS: [m]
208 *AST: var gör någon de liksom =
209 *MOA: m
210 *AST: = medvetet? eller s[är] =
211 *MOA: [m.]
212 *YRS: [m.]
213 *AST: = har en lite unken syn [på] något =
214 *YRS: [m,]
215 *AST: = eller bara råkade använda fel ord. till exempel kan de också va
216 jättestor skillnad på och huruvida någon ber om ursäkt eller inte
217 och så vidare

I och med sin utläggning bekräftar Astrid kanske inte Moas oro över sitt tidigare misstag *i sig* – medlemmarna har redan påpekat att Moa inte gjorde något fel under Möte 2 – men hon markerar icke desto mindre att ordvalen *har* en betydelse, att en diskussion kring hur orden bemöts är relevant och att det är något som de flesta i gruppen kan enas kring. Yrsa och Moa ger kontinuerligt uppbackningar, om än minimala, och markerar att de känner igen det som Astrid pratar om. Vi kan ana att det är funderingar som dessa som bidragit till deltagarnas konsekventa aktsamhet när de ska välja mellan orden *ickebinär* och *könsneutral*, eller mellan *kvinna*, *ickeman* eller *icke-cisman*.

Resultat – språkliga funktioner hos normöverskridande könsbenämningar

Efter genomgång av hela materialet blev det snabbt tydligt att det rådde viss oenighet bland deltagarna kring hur några av termerna för ickekonventionella kön skulle användas. Ibland använde de olika ord för samma referenter i verkligheten, och ibland samma ord för olika referenter. Exempel på detta har tagits upp flera gånger under analysen. Störst variation uppstod kanske kring ordet *ickebinär*. Menar man att *ickebinär* är en faktisk könsidentitet precis som *kvinna* eller *man*, eller är det ett verktyg för att hålla sitt språk könsneutralt och utan fördomar kring könsidentitet och könsuttryck? En förklaring till de olika ordvalen är att deltagarna tycks ha olika uppfattning av begreppens innebörd, kanske då somliga är paraplybegrepp med flera möjliga beskrivningar, och att talarna därför tilldelar termerna olika funktioner beroende på vad de vill uttrycka med yttrandet.

Materialet föll ut på ett sätt som gjorde att deltagarnas olika användningar, främst av termen *ickebinär*, kan grupperas under fyra olika funktioner. Indelningen är inspirerad av Ledin och Lyngfelt (2013) som beskriver olika funktioner hos ordet *hen* och hur dessa verkar i yttrandena på olika sätt:

Liksom många pronomen har det olika språkliga användningar eller funktioner, med olika social distribution. Det kan användas om individer som en identitetsmarkör i htbq-sammanhang, som en praktisk lösning när man inte vet könet bakom ett alias på webben, som ett generiskt pronomen för den som i något sammanhang vill generalisera. (Ledin & Lyngfelt, 2013, s.142)

De funktionskategorier som Ledin och Lyngfelt sedan målar upp beskriver egenskaperna just hos pronomenet *hen*. Deras uppdelning kan till viss del appliceras även på det material som avhandlats i den här uppsatsen då *hen* i likhet med *ickebinär* kan beteckna en person vars könsidentitet är normöverskridande eller okänd. Samtidigt är *hen* och *ickebinär* två olika ord som tillhör två olika ordklasser, och de faktiska användningarna av termerna skiljer sig något. Därför behöver jag i viss omfattning modifiera Ledin och Lyngfelts funktioner för att kunna beskriva ordet *ickebinär* så som det förekommer i mitt material. Funktionerna nedan har således inspirerats av Ledin och Lyngfelts klassificering, men är anpassade för att hantera och beskriva materialet med Bergströmskafeministerna.

Normöverskridande könsspecifik funktion är en definit referens som syftar på en faktisk könsidentitet, och beskriver ordet *ickebinär* som ett alternativ till *kvinna* och *man*. Den normöverskridande könsspecifika funktionen är således inte könsneutral, utan åsyftar en aktiv könsidentitet som tar avstånd från tvåkönssystemet. Ett exempel på sådan förekomst är Jens fråga *e de nån här som e ickebinär?*, där det som efterfrågas är en person med den specifika könsidentiteten *ickebinär*.

I inspelningarna med Bergströmskafeministerna förekommer ordet *ickebinär* även med en **könsneutral funktion**. Detta tycks ske när talaren på ett inkluderande sätt vill uttrycka könsneutralitet. *Ickebinär* tar då hänsyn till fler kön än vad det hade inneburit att t.ex. bara säga ”*kvinnor och män*”. Termen är på så vis normöverskridande på samma gång som könsneutral. När Moa säger *vahetere dehär att dom måste ha där man kan slänga bindor å tamponger (.) skulle de va ickebinär så hade det funnits de på herrtoan också*, får ordet *ickebinär* på ett adjektivistiskt sätt beskriva den toalett där alla personer oavsett könsidentitet får vistas – en närmast könsneutral toalett.

En funktion för **okänd könsidentitet** skulle kunna urskiljas när *ickebinär* syftar på en specifik individ med okänd könsidentitet. Ett exempel på detta är när Malin under gruppdiskussionen beskriver hur hon har sett en person – kanske med ett normbrytande könsuttryck – vars könsidentitet hon varit osäker på och därför omnämner personen som presumtivt *ickebinär*: *så va ja inne på tjejttoaletten å tvättade händerna? så kommer de in en person som ja antar va ickebinär*. I det här fallet skulle användandet av *ickebinär* också kunna närma sig den könsspecifika funktionen då Malin åtminstone gör ett antagande om personens könsidentitet.

Vidare finns även en **metafunktion** för *ickebinär*. Denna användning förekommer när talaren refererar till begreppet snarare än en person eller sak. *asså skri- skriver man ickebinär då?* är ett exempel på detta.

Diskussion

Sammanfattningsvis kan det sägas om Bergströmskafeministerna att de tycks vara medvetna om de diskussioner som förs i större sammanhang – både i hela det feministiska rummet och i samhället. Gruppen visar detta bland annat genom metadiskussioner om ordval, iscensättningar eller ”rollspel” av andras utlåtanden och diskussioner om hur de blir sedda av andra grupper i samhället eller på skolan.

Medlemmarna är måna om att välja ”rätt ord”. Detta visas dels implicit genom tvekingar kring tabubelagda ord eller ord i behov av definition (även om definitionsdiskussioner uteblir), och dels explicit som när Jens säger *toaletter för ickebinära, om man kan säga så typ*. Ett annat exempel på denna vilja att ”prata rätt” är när Moa i Möte 2 upprepade gånger ursäktar sig för att hon kan ha råkat säga *kvinnor* istället för *ickemän*. I Gruppdiskussion säger Astrid ”där går de också en gräns var (.) gör någon de liksom medvetet? eller sär har en lite unken syn på något eller bara råkade använda fel ord. till exempel kan de också va jättestor skillnad på och huruvida någon ber om ursäkt eller inte och så vidare” (se Exempel 19 i analysen). Därmed understryker även Astrid den balansgång det innebär att välja ”rätt” ord, både i gruppen och i mer offentliga debatter.

Medlemmarna antyder upprepade gånger att ordvalen spelar en stor roll. Samtidigt använder flera av dem termerna på olika sätt. Detta ger upphov till intressanta situationer där de två faktorerna står i konflikt. Vad som tillsynes är likheter i ordval kan i själva verket vara osynliga olikheter i innebörd – deltagarna tycks ha olika definitioner (och därmed funktioner) för kanske framförallt ordet *ickebinär*. Till formen kan ordet *ickebinär* se likadant ut när de olika medlemmarna använder det, men i själva verket har vi närmast med polysema ord att göra. Begreppets innebörd skiftar när någon i gruppen, kanske för att anamma de andra medlemmarnas terminologi, använder ordet på ett avvikande sätt. Termen *ickebinär* kan då fyllas av någon av de fyra funktionerna redovisade i avsnittet ovan: *normöverskridande könsspecifik funktion*, *okänt kön*, *könsneutral funktion* eller *metafunktion*.

En form på de könsbenämningar som Bergströmskafeministerna använde sig av skulle kunna kallas för *negativa identiteter*. Det handlar om ord där talaren uttrycker vilken könsidentitet referenten avviker från: *ickeman*, *ickebinär* och så vidare. Genom att använda dessa *negativa*

identiteter tar deltagarna avstånd från den traditionella indelningen av ”män och kvinnor”. Det är en metod för att inkludera ickekonventionella könsidentiteter.

I bakgrundsavsnittet beskrev jag den pågående diskussionen om *fjärdevågsfeminismens* existens. Det går att argumentera för att Bergströmskafeministerna skulle tillhöra denna fjärde våg, och att detta manifesteras i *hur* de väljer att prata och *vad* de väljer att prata om. Under mötena jobbar man med att konstant omförhandla könsspektret, och får därmed med det tidstypiska queerfeministiska perspektivet. En annan av hörnstenarna i fjärde vågens feminism, intersektionaliteten, gör sig synligt dels när medlemmarna anpassar sitt språk för att inkludera transpersoner, dels när de utför självrannsakan kring tolkningsföreträde. Jens fråga ”e de nån här som e ickebinär?” är ett exempel på det senare, likaså Astrids yttrande ”ja engagerar mig inte i å diskutera saker där, utan mest (.) läsa å ta in information (0.2) från andra som har tolkningsföreträde i saker som jag inte har” (se Exempel 17).

Just inverkan från och utnyttjandet av plattformar på internet anses generellt vara det mest framträdande signalementet för fjärdevågsfeminismen. Likaså menar man att internet är det som skiljer den nuvarande vågen från tidigare inriktningar (Rampton 2008; Munro 2013; Cochrane 2013). Under mötena med Bergströmskafeministerna tar man flera gånger upp teman som anknyter gruppen till den internetbaserade feminismen; man nämner twitterdebattörer och instagramkonton, och man startar både en facebook sida och en hashtag för föreningen.

Gruppen benämner däremot aldrig sig själva som en fjärdevågsfeministisk förening under inspelningarna. Enligt Kitzinger (2000) kan den feministiska samtalsanalytikern göra tolkningar som belyser patriarkala företeelser utan att informanterna själva är medvetna om dem. Kan detsamma göras om Bergströmskafeministernas medlemskap i en fjärdevågsfeminism? Något som skulle kunna tala för ett sådant medlemskap är sekvensen i Exempel 16 där ordföranden Moa antyder att de åtminstone *inte* tillhör tidigare vågor genom att prata om Gudrun Schyman som ”mer kvinnokamp”. Genom sitt yttrande markerar Moa att Schyman symboliserar ett andravågstänk där *kvinnan* står i fokus och där trans inte tas upp.

Samtidigt kan det ifrågasättas om det *finns* en fjärde vågs feminism att placera Bergströmskafeministerna i. Intersektionalitetsdiskussionen och queerteorin fanns, som nämnts i bakgrundsavsnittet, redan under den tredje vågen även om det går att påpeka att de idag har

vidareutvecklats. Men är det faktum att organiseringen nu kan hållas på internet en tillräcklig brytning mot tidigare feminismer för att det ska kunna påstås att man har bytt fokus? Den första vågens framgång med kvinnlig rösträtt gjorde det nödvändigt att uppdatera sin agenda, men har internet gjort att feminismen idag tagit en ny riktning?

En uppgift för framtida forskning kan vara att undersöka just hur internet har påverkat debatten: *har* man tagit sig an nya frågor tack vare gemensamma plattformar för diskussion på internet, och syns det i sådana fall på det muntliga språkbruket? Utgår man från att andra feminister delar ens webbaserade erfarenheter, har läst samma forumtrådar och sett samma videoblogginlägg som en själv, och att man i och med det börjar använda termer hittade på internet utan att vidare behöva kommentera dem? Snappas begreppen även upp av personer *utanför* feminismen när informationen finns tillgänglig på nätet och *inte* kräver ett deltagande vid föreningsmöten och dylikt?

Bergströmskafeministerna – en förening som existerar både på sitt gymnasium, i samhället och på internet – har visat sig använda den terminologi som är rådande i den samtida feminismen, men tilldelar begreppen fler och bredare funktioner än vad ordlistorna hittills har beskrivit. Om deras ordval speglar en del av fjärde vågens feminism får kanske framtiden avgöra.

Referenslista

- Baumgardner, Jennifer. (2011). *Is There a Fourth Wave? Does It Matter?* Hämtad 2015-12-01 från <http://www.feminist.com/resources/artsspeech/genwom/baumgardner2011.html>
- Bax, Mats. (2012, januari). Gustaf vill att fler ungdomar upptäcker RFSL. *QX*, 196. Tillgänglig: <http://www.qx.se/uploads/7a/0a73c9a6c6a621ceed601deff1a023.pdf>
- Bucholtz, Mary. (1997). "Why Be Normal?": *Language and Opposition in Nerd Girls' Communities of Practice*. Tillgänglig: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED412761.pdf>
- Coates, Jennifer. (1996). *Women Talk*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Cochrane, Kira. (2013, 10 december). The fourth wave of feminism: meet the rebel women. *The Guardian*. Tillgänglig: <http://www.theguardian.com/world/2013/dec/10/fourth-wave-feminism-rebel-women>
- Ewald, Hugo. (2014, december). Kan vi prata om kvinnor? *Ottar, december (4)*. Tillgänglig: <http://www.ottar.se/artiklar/kan-vi-prata-om-kvinnor>
- Gustafsson, Hanna. (2013, 25 augusti). Om God Ton. *Politism*. Tillgänglig: <http://www.politism.se/genusfolket/om-god-ton/>
- Gustafsson, Hanna. (2014, 1 februari). Del 2: Feminismen och den tredje vågen. *Politism*. Tillgänglig: <http://www.politism.se/genusfolket/del-2-feminismen-och-den-tredje-vagen/>
- Hanisch, Carol. (1969). *The Personal is Political*. Tillgänglig: <http://carolhanisch.org/CHwritings/PIP.html>
- HBTQ. (2015). I *Nationalencyklopedin*. Hämtad 2015-11-27 från <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/hbtq>
- Femø Nielsen, Mie & Beck Nielsen, Søren (2005). *Samtaleanalyse*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Kitzinger, Celia. (2000). Doing Feminist Conversation Analysis. *Feminism & Psychology*, 10(2), 163-169.
- Labov, William. (1972). *Sociolinguistic patterns*. Philadelphia: University of Pennsylvania.
- Ledin, Per & Lyngfelt, Benjamin. (2013). Olika hen-syn. *Språk & Stil* 23, 141-174.
- Munro, Ealasaid. (2013). Feminism: A Fourth Wave? *Political insight*, 4(2), 22-25.
- Norrby, Catrin. (2014). *Samtalsanalys – Så gör vi när vi pratar med varandra*. Lund: Studentlitteratur.
- Nyordslistan 2014*. Institutionen för språk och folkminnen. Språkrådet.
- Ottesjö, Cajsa. (2015). Insamling och bearbetning av talspråksmaterial. I S. Boyd & S. Ericsson (Red.), *Sociolingvistik i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

- P4 Göteborg. (2015, 6 november). *Vem får egentligen diskutera rasism?* Tillgänglig:
<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=104&artikel=6296105>
- Pollitt, Katha. (2009, 27 maj). Amber Waves of Blame. *The Nation, juni*. Tillgänglig:
<http://www.thenation.com/article/amber-waves-blame/>
- Rampton, Martha. (2008). Four waves of feminism. *Pacific Magazine*. Tillgänglig:
<http://www.pacificu.edu/about-us/news-events/four-waves-feminism>
- RFSL. (u.å.). *Lathund: Queer*. Hämtad 2015-11-27 från
http://www.rfsl.se/public/lathund_queer.pdf
- RFSL Ungdom. (2013, 30 april). Transaktivisterna på Södra Latin berättar [Blogginlägg på *Transbloggen*]. Hämtad 2015-12-12 från <http://www.transformering.se/transbloggen/transaktivisterna-p%C3%A5-s%C3%B6dra-latin-ber%C3%A4ttar>
- RFSL Ungdom. (2015). *Transformering: Ordlista*. Hämtad 2015-11-27 från
<http://www.transformering.se/vad-ar-trans/ordlista>
- RFSL Ungdom. (2015). *Transformering: Vad är trans?*. Hämtad 2015-11-27 från
<http://www.transformering.se/vad-ar-trans/>
- Vårdguiden, Stockholms Läns Landsting. (2014). *Könsidentitet och könsuttryck*. Hämtad 2015-11-27 från <http://www.1177.se/Stockholm/Tema/Sex-och-relationer/Sexuell-laggning---homo-bi-och-hetero/Konsidentitet-och-konsuttryck/>

Bilaga 1, Transkriptionstecken

I transkriptionen förekommer vissa specialtecken. Nedan förklaras hur dessa ska läsas.

[ord]	överlappande tal
(ord)	det som sägs har en oklar tolkning
()	något sägs men det är omöjligt att höra vad
((ord))	kommentar till transkriptionen
>ord<	hastigt tal
< ord >	långsamt tal
ord	yttrandet sägs med skrattande röst
°ord°	yttrandet sägs med låg röst
<u>ord</u>	betonad stavelse
ord.	fallande grundton
ord?	stigande grundton
ord,	oförändrad grundton
o:rd	utdraget ljud
ord↑	höjd grundton
ORD	höjd röststyrka
or-	avbrutet tal
ord= =ord	två yttranden sägs utan paus mellan dem
ord = = ord	ett yttrande från samma person sträcker sig över flera transkriptionsrader
.hh	tydlig inandning
hh	tydlig utandning
pt	smackljud med läppar/tunga